

Plagiointitapausten käsittelyohje

- koskee Oulun yliopiston opinnäytetöitä ja opintosuorituksia

Tämä ohje vastaa seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä on plagiointi (käsitteen määrittely)?
- Oulun yliopiston ohjeet ja prosessikuvaus plagiointitapauksia varten
- Millaisia yleisohjeita opiskelijoille pitäisi antaa?

Plagiointi eli luvaton lainaaminen

Oulun yliopisto on sitoutunut tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeisiin hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja niiden loukkausten käsittelemisestä. Tutkimuseettinen neuvottelukunta listaa hyvän tieteellisen käytännön loukkaukset seuraavasti: sepittäminen, havaintojen vääristely, luvaton lainaaminen ja anastaminen¹. Tässä ohjeessa keskitytään **plagiointitapausten (= luvaton lainaaminen) käsittelyyn**. Ohje koskee Oulun yliopistossa tehtyjä opinnäytetöitä ja opintosuorituksia. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeessa painotetaan **yliopistojen vastuutta huolehtia siitä, että hyvään tieteelliseen käytäntöön perehdyttäminen ja tutkimusetiikan opettaminen ovat osa yliopiston antamaa koulutusta**². On tärkeää, että **opiskelijoita ohjataan riittävästi opintojen alusta lähtien oikeaan viittaustekniikkaan ja eettisten näkökulmien huomioonottamiseen tieteellisissä teksteissä**.

Oulun yliopistossa suhtaudutaan erittäin vakavasti kaikkeen epäeettiseen ja vilpilliseen toimintaan. Tiedekorkeakoulun eräs keskeinen tavoite on ohjata opiskelijat omaksuma korkeatasoisen tieteellisen käytännön periaatteet. Näin ollen lähtökohtana on se, että kirjalliset työt tehdään itse tai osallistutaan työryhmässä tapahtuvaan työskentelyyn aktiivisesti. Eettinen toiminta sisältää tieteelliseen kirjoittamiseen kuuluvan asianmukaisen lähteiden käytön ja aiempien tutkimusten hyödyntämisen. Epäeettinen toiminta, kuten sepittäminen, vääristely, anastaminen ja luvaton

¹ Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002, 4-5.

² Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002, 3.

lainaaminen, eivät kuulu Oulun yliopiston käytäntöihin. Epäeettinen toiminta yliopistossa rikkoo selkeästi tieteellistä toimintatapaa, mutta myös tekijänoikeuslainsäädäntöä sekä yhteiskunnallisia normeja. Se ehkäisee yksilön oppimista ja siinä tavoitellaan omaa etua käyttämällä hyväksi toisen henkilön tuotoksia.

Plagioinnilla tarkoitetaan toisen henkilön ideoiden, ajatusten, kirjoitusten tai keksintöjen jne. luvaton käyttämistä omassa kirjallisessa tai kuvallisessa tuotoksessa ilman asiaan kuuluvaa lähdemerkintää. Oulun yliopistossa plagioinniksi tulkitaan myös nk. itsensä plagiointi. Se tarkoittaa, että henkilö käyttää samaa tuotostaan sellaisenaan kahdessa tai useammassa yhteydessä. Plagiointitapausta pidetään **vakavana** silloin, kun plagiointia on ohjatussa lopputyössä (kandidaattitutkielma, pro gradu -tutkielma, liseniaattityö tai väitöskirja) tai jos suurin osa tai koko työ tai kurssisuoritus on kopiota tai selkeästi ilman asianmukaisia lähdeviittausmerkintöjä.

Toimet plagioinnin ehkäisemiseksi

Plagiointitapausten ehkäisemiseksi Oulun yliopistossa suositellaan käytettäväksi Urkund plagioinnitunnistusohjelmaa³. Järjestelmä tarkistaa tehdyn työn vertaamalla sitä Internetistä löytyvään materiaaliin, kustannettuun materiaaliin ja muiden palauttamiin töihin. Vain opettaja pääsee lukemaan Urkundin tuottaman raportin. Plagiointiohjelma helpottaa ja nopeuttaa opettajan työskentelyä. Urkund-järjestelmä tarjoaa opettajalle myös todistusaineistoa plagiointiepäilykselle.

Toiminta plagiointitapauksissa

Oulun yliopistossa plagiointitapaukset tutkitaan aina, kun sellaisesta herää epäily. Epäily voi herätä esim. opintosuoritusten tarkistusprosessissa tai opintojakson/työn hyväksymisen jälkeen. Mikäli kyseessä on plagiointitapaus, jota pidetään vakavana ja tämä huomataan vasta työn valmistuttua,

³ kts. lisätietoja <http://www.orkund.se/fi/>

tehdään siitä kirjallinen ilmoitus (lomake) Oulun yliopiston kirjaamoon rehtorille osoitettuna. Asian käsittely aloitetaan aina asianosaisen kuulemisella. Voimassaolevassa yliopistolaisissa ja -asetuksessa on omat määräyksensä kurinpidollisista toimista. Oulun yliopiston johtosääntö opetuksesta ja opiskelijoista ottaa kantaa opiskelijan vilpilliseen toimintaan.

Uusi yliopistolaki 45§ voimassa 1.1.2010 alkaen:

Opiskelijan kurinpito

Opiskelijaa, joka on yliopiston piirissä syyllistynyt opetus- tai tutkimustoimintaan kohdistuvaan rikkomukseen, voidaan kurinpidollisesti rangaista varoituksella tai erottamalla määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi. Opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää yliopiston rehtori ja opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta yliopiston hallitus. Ennen asian käsittelyä on opiskelijalle todisteellisesti toimitettava tiedoksi, mistä rikkomuksesta häntä syytetään, sekä varattava hänelle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

Yliopistolaki (645/1997) 19 § voimassa 31.12.2009 saakka:

Opiskelijan kurinpito

Opiskelijaa, joka on yliopiston piirissä syyllistynyt opetus- tai tutkimustoimintaan kohdistuvaan rikkomukseen, voidaan kurinpidollisesti rangaista varoituksella tai erottamalla määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi. Menettelytavasta säädetään asetuksella.

Yliopistoasetus (115/1998) 20 § voimassa 31.12.2009 saakka:

Kurinpito

Yliopistolain 19 §:ssä tarkoitettusta opetus- tai tutkimustoimintaan kohdistuvasta rikkomuksesta opiskelijalle annettavasta varoituksesta päättää yliopiston rehtori ja opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta yliopiston hallitus. Ennen asian käsittelyä on opiskelijalle todisteellisesti toimitettava tiedoksi, mistä rikkomuksesta häntä syytetään, sekä varattava hänelle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

Oulun yliopiston johtosääntö opetuksesta ja opiskelijoista

Kuulustelu tai muu opintosuoritus voidaan keskeyttää, jos opiskelija sen aikana syyllistyy väärinkäytökseen. Jos väärinkäytös havaitaan myöhemmin, opintosuoritus voidaan hylätä.

(14 §: Opintosuorituksella tarkoitetaan tässä johtosäännössä väitöskirjoja ja liseniaatintutkimuksia sekä niitä suullisia, kirjallisia tai muita suorituksia, jotka määritellään tarkemmin opetussuunnitelmissa.)

Seminaarityö, essee, tutkielma tai muu kirjallinen suoritus hylätään myös siinä tapauksessa, jos opiskelijan havaitaan suorituksen hyväksymisen jälkeen syyllistyneen väärinkäytökseen. Väitöskirjan, liseniaatintutkielman, pro gradu -tutkielman ja kandidaatintutkielman osalta päätöksen tekee päätös vastuussa oleva hallintoelin. Hylkäämispäätös toimitetaan tiedoksi yliopiston rehtorille. Sovellettava laki on hallintolaki:

Hallintolaki 8 luku

Päätöksessä olevan virheen korjaaminen

50 §

Asiavirheen korjaaminen

Jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, viranomaisen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen.

Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. Asianosaisen suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

sekä

52 §

Korjaamisasian vireilletulo ja käsittely

Viranomainen käsittelee korjaamisasian omasta aloitteestaan tai asianosaisen vaatimuksesta. Aloite on tehtävä tai vaatimus virheen korjaamiseksi on esitettävä viiden vuoden kuluessa päätöksen tekemisestä.

Asiavirheen korjaaminen edellyttää, että asia käsitellään uudelleen ja asiassa annetaan uusi päätös. Kirjoitusvirhe korjataan korvaamalla virheen sisältävä toimituskirja korjatulla toimituskirjalla. Asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen kirjoitusvirheen korjaamista, jollei se ole tarpeetonta.

Asia- tai kirjoitusvirheen korjaamisesta on tehtävä merkintä alkuperäisen päätöksen taltiokappaleeseen tai viranomaisen käytössä olevaan tietojärjestelmään. Uusi tai korjattu toimituskirja on annettava asianosaiselle maksutta.

Oulun yliopiston menettelyohjeet opinnäytetöihin ja opintasuorituksiin liittyvän rikkomuksen käsittelemiseksi

Oulun yliopiston plagiointitapausten käsittelyohje⁴ koskee kaikkia opintasuorituksia ja opinnäytetöitä. Koko opintojakson suoritus (esimerkiksi seminaarityö, essee, tutkielma) hylätään, jos tekijä sen yhteydessä syyllistyy plagiointiin tai muuhun väärinkäyttöön (vilppi) tai suoritus keskeytetään. Keskeyttämisestä tai hylkäämisestä päättää vastuussa oleva opettaja tai ohjaaja. Suorituksen vastuuopettaja ilmoittaa asiasta tekijälle ja hänet kutsutaan kuultavaksi. On huomattava, että keskustelu tekijän kanssa on lähtökohtaisesti ohjausta ja siinä selvitetään se, mistä syystä plagiointi johtuu ja tilanteeseen on reagoitava sen mukaisesti, esim. ohjeistamalla oikeanlainen lähdeviittauskäytäntö (mikäli tätä ei ole ohjeistusta ole aiemmin annettu). Opettaja siirtää asian käsittelyn tiedekunnan dekaanille, (tiedekuntaneuvosto ja/tai opintoasiainpäällikkö voivat myös olla käsittelyssä mukana). Dekaanin kuulee tekijää ja tekee tämän jälkeen päätöksen sanktiosta (opintojakson hylkääminen, kurssin suorittamiskarenssi, tms.). Tekijälle annetaan ohjeet opintojakson suorittamista varten jatkossa. Tapaus on aina dokumentoitava tekemällä siitä **muistio**. Opintosuorituksen hylkäämispäätös toimitetaan **tiedoksi paitsi tekijälle, myös ko. tiedekunnan kansliaan sekä vakavissa tapauksissa myös yliopiston kirjaamoon**. Näin koko yliopistotasolla saadaan koottua tiedot siitä, kuinka paljon plagiointitapauksia Oulun yliopistossa on ilmennyt.

⁴ kts. kuva 1

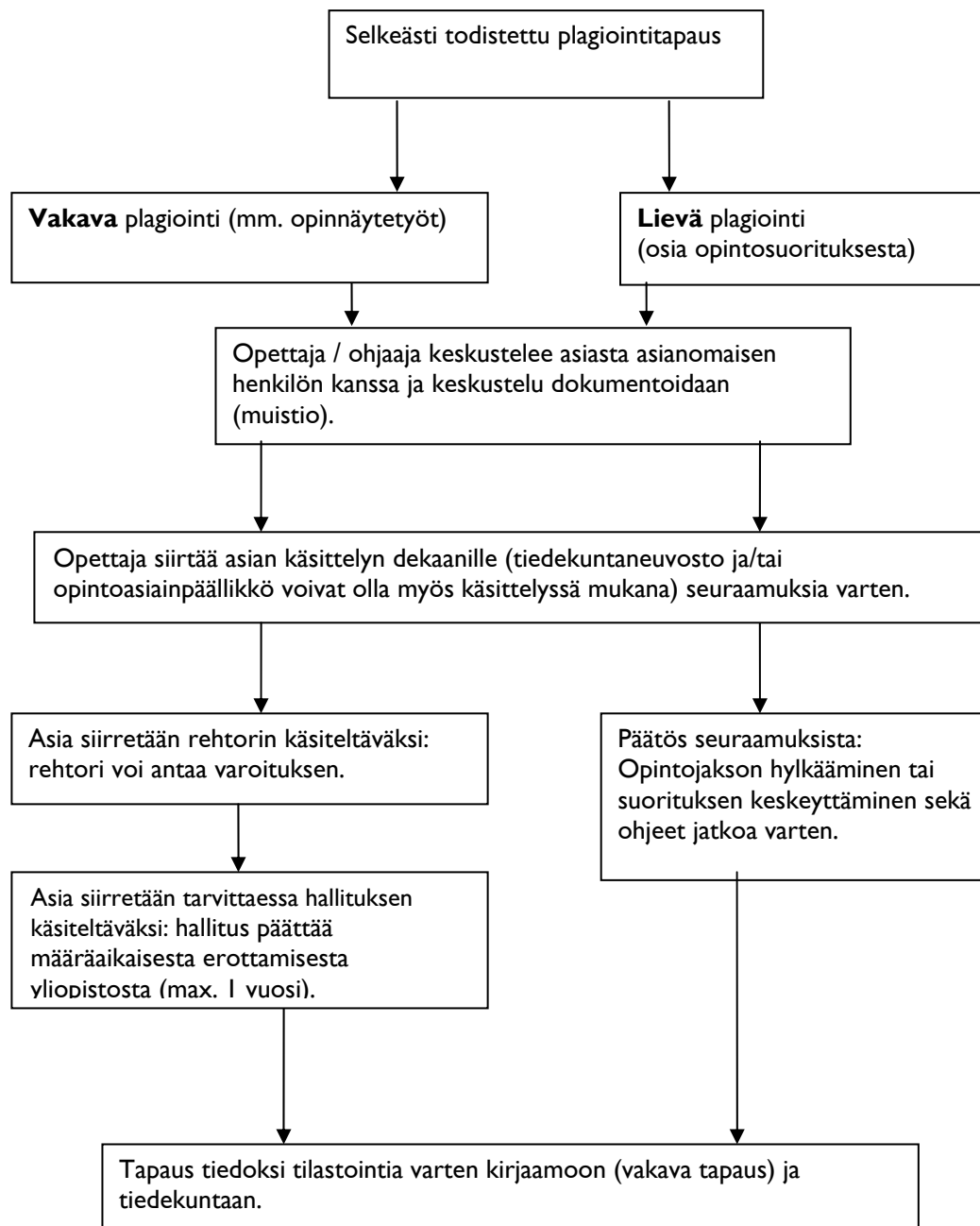

Mikäli kyseessä on **vakava plagiointitapaus**, dekaani siirtää asian rehtorin käsiteltäväksi. Rehtori voi puolestaan siirtää asian käsittelyn yliopiston hallitukselle. Vakavassa plagiointitapauksessa sanktiota ovat varoitus tai määräaikainen erottaminen yliopistosta. Varoituksesta päättää yliopiston rehtori ja opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta yliopiston hallitus. Mikäli todetaan, että kyseessä on vakava plagiointi, voidaan **tarvittaessa** ilmoittaa myös plagioinnin kohteelle. Vakavan plagiointitapauksen ollessa kyseessä, on huolehdittava, että plagioinnista epäilty saa tiedoksi plagiointiprosessin alkamisen. Tämä voidaan hoitaa kuittausmenettelyllä tai kirjatulla kirjeellä.

Plagiointitapauksen käsittelyprosessi (esim. sanktiot) voidaan käynnistää, mikäli asianosainen ei kehotuksista huolimatta saavu kuulemiseen.

Opiskelijoiden opettaminen ja ohjeistaminen hyvään tieteelliseen käytäntöön ja eettisiin toimintatapoihin on Oulun yliopistossa käytössä oleva toimintatapa heti opintojen alusta lähtien. Mikäli plagiointia esiintyy, toimitaan Oulun yliopistossa alla olevan kaavion mukaisesti.

Kuva 1: Oulun yliopiston opinnäytetöitä tai opintosuorituksia koskevien plagiointitapausten käsittelymalli

Millaisia yleisohjeita opiskelijoille pitäisi antaa?

Opiskelijat tulee ohjata käyttämään tieteenalan asianmukaista lähdemerkintätapaa heti opintojen alusta lähtien. Opiskelijoille ei välttämättä ole ollenkaan selvää, mikä tulkitaan plagioinniksi ja epäeettiseksi toiminnaksi tiedeyliopistossa. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että opettaja käy opiskelijoiden kanssa säännöllisesti keskustelua hyvän tieteellisen käytännön periaatteista ainakin niillä kursseilla, joilla palautetaan kirjallinen työ. Näin ollen **opettajan velvollisuus on ottaa lähdeviittausasiat esille omalla kurssillaan ennen kirjallisten töiden tekemistä.** Etukäteen laaditut selkeät, mielellään kirjallisessa muodossa olevat ohjeet ja toimintaperiaatteet, ennaltaehkäisevät plagiointitapauksia. Tämä on erittäin tärkeää erityisesti kandidaatti- ja pro gradu -vaiheissa. Opiskelijoiden kanssa on hyvä käydä läpi myös se, miten plagiointi on sanktioitu Oulun yliopistossa ja mitä yliopistolaissa ja Oulun yliopiston omissa ohjeissa plagioinnista sanotaan.

Lähteet

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu. 2002. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. <http://www.tenk.fi/HTK/htkfi.pdf>

Oulun yliopiston humanistisen tiedekunnan ohje:
<http://www oulu.fi/hutk/opiskelu/etiikka.html#opiskelijanetiikka>

Plagiointi ja sen rajoittamiskeinot, Pertti Suominen, 2007,
<https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/5856/Suominen.Pertti.pdf?sequence=1>

Plagiointi opintosuorituksissa. Plagiointityöryhmän alustava raportti (Tampereen teknillinen yliopisto) <http://www.cs.uta.fi/~em/opetus/plagiointi.rtf>

Kuopion yliopistossa dokumentti ”Ohjeet plagioinnin ehkäisemiseksi ja toimenpiteiksi plagiointiepäilyssä”, jonka KY:N rehtori on hyväksynyt 23.10.2007.
http://www.uku.fi/opiskelu/ohjeet_plagioinnin_ekaisemiseksi.pdf

Lappeenrannan teknillisessä yliopistossa on dokumentti: ”Toimenpideohjeet vilppitapauksissa”:
http://www.lut.fi/fi/lut/studies/instructions/instructions/Documents/kurinpitotoimet_2006.pdf

Tampereen yliopiston: <http://www.cs.uta.fi/opiskelu/plagiointi.php>

Helsingin yliopistossa on laitoksittain tehdyt ohjeet, jotka noudattelevat samanlaista linjaa.
http://www.helsinki.fi/search?site=Kaikki_julkinen&entsp=a_viestinta&sort=date%3AD%3AL%3Ad1&client=julkinen&entqr=0&access=p&hl=fi&ip=128.214.205.21&oe=ISO-8859-1&q=plagiointi&ie=iso-8859-1&ud=1&output=xml_no_dtd&proxystylesheet=julkinen&start=0